

17.825/

11-30

16. sz.

OROSZLÁNHŰSÉG.

KÖLTŐI ELBESZÉLÉS.

IRTA

JÓKAI MÓR.

R
2

2 szép képpel. Rajzolta Jókai Róza.

BUDAPEST

KIADJA RÉVAI TESTVÉREK KÖNYVKERESKEDÉSE.

(IV., Váci-utca 11. sz.)

I.

Vitéz *Róbert* lovag a szent földre indul,
El messze a vörös tenger partjain túl:
Harcolni törökkel, pogány szaraczénnal:
Mellén a kereszttel, öklében aczéllal.

Mit vétett a török, szaracén, *Róbert*nek?
Azt, hogy a szent földre telepedni mertek:
Elfoglalták *Krisztus* urunk drága sírját,
De még a Szent *kereszt* fáját is ők birják.

Van *Róbert*nek otthon pompás úri vára,
Telt pinczéje, mindig gazdag élestartára,
A mezein nyája, erdeiben vadja:
— Azokat ő mostan de mind itten hagyja.

Nem viszi magával hű kopóját, solymát,
Jó Istenre bízva jobbágysai sorsát,
Sirhat már miatta jó öreg dajkája;
— De a feleségét, azt nagyon sajnálja.

Minden vészszel, bajjal szembenézni bátor:
Nem fél a pogányok öldöklő vasától:
Nem rémíti kopár pusztaság, vadontáj;
— De a hű nő *búcsú-csókja*, az nagyon fáj!

„Mi sorsra hagylak itt, te drágám, te szentem!
Ha szép szemeidtől olyan messze mentem!
Hogy élünk, ha élünk, így kettészakadva:
Fél-fél szívet egyik a másiknál hagyva?“

„Nem maradok én el soha, sehol, tőled!
Veled járom végig be a messze földet: —
Mindig rámtalálsz ott, valami alakban, —
S majd megtudod akkor, hogy abban én
laktam!“

„Hogyha néma állat körül-körül repked,
Nyomodba jár távol; — vissza ne rettentsed;
Gondolj reá: hátha én kísérlek ottan?
Én édes szerelmem, örök imádoztam!“

II.

Tengeren át Róbert sok viszontagsággal
Megjött a szent földre, szélverte gályákkal
Örült, a mikor a hajót elhagyhatta,
S szilaj hullám helyett ló tánczolt alatta.

Nagy örömében, hogy újra a földön jár,
Neki is rugtatott a pusztának mingyár;
Bekalandolt szerte erdőt, ungot, berket:
Mint a féle vadász, a ki vadat kerget.

Egyszer csak egy szoros, rejtett sziklazúgban,
A mint egy tövises nagy bozótra bukkan,
Olyan ordítást hall egy sötét barlangból,
Hogy még a szikla is jajgat a visszhangtól.

Egy óriás kigyó: olyan, mintha szálfá
Kanyarogna szörnyen, elevenné válva,
Küzd ott egy hatalmas nőstény oroszlánval:
Dühös lélekzetük fújtat, csak úgy lángol!

Derék két ellenség, király mind a kettő!
Ereje, haragja egyforma rettentő:
Összeecsattogatják szörnyü fogaikat;
Jó, hogy egymást ölik, s nem egy harmadikat!

Kigyó az oroszánt aczél gyűrűivel
Fojtogatja, ez meg tépi körmeivel:
Földön hemperegnek, egymás vérit ontva;
Erős oroszlánval ropog minden csontja.

Az óriás kigyó lesz most mindjárt győztes;
Nagyobb hatalommal bír ez az erős test. —
Az oroszlán ordít halálfájdalomban,
Mintha híva szólna: „ember, segíts rajtam!”

Róbert az *elbukott* királyt fogta pártul:
Kirántotta kardját, leugrott lovárul,
S a kigyóra olyat vágott a kardjával,
Hogy az jobbra-balra pattant ketté válva.

„S a kigyóra olyat vágott a kardjával,
Hogy az jobbra-balra pattant ketté válva,“

(4. l.)

Egyik fele elnyúlt, tátogó fejével,
Nagy mérges fogait vicsorgatva szélylyel,
A farka meg tánczolt, karikákat hányva,
S belekapaszkodott még az oroszlánynba.

Arra nem is gondolt a vitéz keresztes,
Hogy most majd ő reá támadhat a vesztes. —
Az emberek közt is megesik az itt-ott:
Jóltevőjét marja meg a szabadított.

De hát az oroszlán tán jobb, mint az ember,
Szívében a vad vér tán melegebben ver?
A megszabadított rettentő vadállat
Odacsúszott hozzá s lábánál megállott.

A fejét lehajtá szépen hízelegve,
A lovag kezéhez nyaldosott a nyelve,
És oly bús nyöszörgést hallatott a szája,
Mintha csak beszélni akarna hozzája.

Lábát felemeli, mintha kezet adna,
Parolára nyújtva, hűséget fogadva,
Róbert megsímitja azt a nyújtott lábat,
S látja, hogy a hős vad szeme könybe lábbad:

Mintha emberlélek nézne ki belőle. —
— Hangját próbálgatja lágyan könyörgőre,
Majd mély dörmögéssel hosszúkat sóhajtvá,
Fejét egészen a föld poráig hajtja.

S hogy Róbert a lábát rátette fejére
Szeliden, — nyelvével ott nyalta, hol érte.
Majd, mint a kis macska hátán hempergőzött;
Róbert a játékan bámulni nem győzött. —

A nagy bámulat közt el is felejtette,
Hogy hát a lovával mi történt mögötte?
Azt bíz elmulasztá a sövényhez kötni,
Mikor kedve támadt nyergéből leszökni. —

A paripának meg ne vegyük rossz néven
Ha azt tartá: „Futni hasznos, noha szégyen.“
S a míg lovagja a kigyót ketté vágná,
Megfordult, elszaladt, gazdátlan, világgá. —

„Jó tettért az ember ime rosszat arat!“
Mondá Róbert, látva, hogy im gyalog maradt:
Kiabál utána, látja, merre nyargalt; —
A ló annál jobban vágdat, rá se hallgat. —

Ekkor az oroszlán feláll egy nagy szirtre,
Fejét felemelve, lábait feszítve,
S valami vonító ordítást ereszt meg,
A mitől még az a szikla is megreszket.

Ez üvöltő hangra minden odú, bozót,
Elevenné válik, fejet emel, mozog:
Süldő oroszlánok, tarka párduczkölykek
Innen is, onnan is gyorsan előszöknek.

Sirvájó hiéna, aranyfarkas, sakál,
Mind a magában elszáguldó lónak áll
Visszaterelik a sziklászakadéig:
A hogy az oroszlán parancsolta nékik.

Ott megfogta Róbert visszakerült ménjét,
S dicsérte magában oroszlán erényét.
Megigazítá a terhelőt a nyergén,
S megveregeté a lova nyakát gyengén.

„De most már azt mondd meg, édes orosz-
lánom,
Hogy' rontok keresztül e fenevad-nyájon?
Nyakamra csődítéd egész nemzetséged,
A kik nem értenek engem: csupán téged.“

„Ne félj semmit“, morgá az oroszlán halkán:
Aztán egyet ordít, a többi elhallgat:
Sunyogva kotródnak a lovag útjából,
Csak a fogaikat vicsorgatják távol.

Ő maga ott lépdél a lovag oldalán,
Azt hinné az ember, hogy csatlósa talán.
Vezeti, kíséri, pusztán, bozóton át,
Mintha ő ismerné annak legjobb útját.

Óriás nagy vadak, szörnyü elefántok,
Szarvorrú, ki otthon nagyon bakafántos:
Róbert lovagot mind bántatlan bocsátják,
A mint az oroszlánt mellette meglátják.

Békében eléri már a tábor szélét:
Szemközt jön a népe, keresni vezérét,
A kiről azt hiszi, hogy már odaveszett: —
Bizony kevés hija volt, hogy így nem esett.

„Most már visszatérhetsz, kedves oroszlánom;
Hogy tovább is kísérj, azt már nem kívánom: —
Uraddal, fiaddal, élj soká s légy boldog;
S emlékezzél meg rám, hogy ha jól lesz dolgod“

De biz az oroszlán nem maradt el tőle.
A lovag oldalán ballagott előre,
És mikor a vitéz lováról leszálla,
Odasímult hozzá és ott maradt nála.

III.

Nagy kiáltozás lett erre a táborban:
Nem akarták hinni: azt kérdezték, hol van?
Az a vitéz, aki oroszlánt hoz kézen?
Boszorkányság van itt! Ez ördögség leszen.

De majd megnyugtató az ősz *patriárka*
A népet, fenhangon ily szókat kiáltva:
„*Isten csodája ez, és nem ördög munka.*
Példája ott van az *ó-testamentumba*.“

Dániel próféta oroszlán vermében
 Így szelidíté meg a vadakat épen:
 Látunk más oroszánt *Márkkal* az oltáron.
 Róbert is hoz egyet: most kivan a három!

Ebben megnyugodott a keresztes tábor:
 Helyre állt a hitük a főpap szavától;
 Látták, nem bánt senkit: nagyon szelid állat;
 Ijedség helyébe támadt a csodálat. —

De hogy kipróbálják jobban az erkölcsét:
 Vedret hoztak, hogy azt tejjel teletöltsék;
 Azt biz az oroszlán kiitta fenéig:
 Így bizonyítá be tiszta lelkét nekik. —

A miatt se legyen senkinek aggása,
 Miből telik ki ily nagy állat tartása?
 (Mivel hús dolgában ott szűken valának;
 Pedig nagy koncz kell az ilyen nagy *kutyának*.)

A hogy látunk *uszkárt* mészárszékre járni,
 Szájában kosárral; — legyen abban bármi,
 Nem bántja, hazamegy gazdájához véle:
 Jól tudja, neki is majd csak jut belőle.

Éjjel a pusztára kiment s reggelenként
 Hozta a szájában a *gazella-kecskét*,
 Gazdája, szolgástul, abból jól lakhattak,
 Ő maga beérte azzal, a mit hagytak.

Éjjel úgy vigyázott, mint a legjobb strázsa:
Róbert sátra előtt hallott mormogása.
Közelgő ellenség dobaját neszelte,
Ha veszély volt, gyorsan mindenkit fölkelte.

Végre úgy megszokták ottan a táborban,
Hogyha nem láthatták, azt kérdezték, hol van?
A pajkos apródok vele kötekedtek:
Ő csak a farkával ütött rájuk egyet.

IV.

Egyszer a keresztes tábor nekilódult,
A mikor az idő éppen legforróbb volt,
A pusztán keresztül *Jeruzsalem* felé:
A hogy a vezérek tanácsa rendelé. —

Az ám csak a *puszta*, ottan a *szent földön*!
Árnyékot egy bokor sem ad ottan kölcsön:
Felhő soha sem jár a kietlen égen;
Felül a nap, alul meg a homok éget. —

Napokig utaztak e nagy sivatagban:
Ég, föld látszott lenni velük nagy haragban;
A vizük elfogyott, forrást meg nem leltek;
Szomjan elhullottak, — sokan fel se' keltek. —

Mikor már a végső inség környékezte
A keresztyén tábort, az utolsó este,
Oroszlán felmondta a nagy rokonszenvet:
S úgy elfutott tőlük, még csak búcsút sem vett.

„No szép kis oroszlán, ki a bajban itthágy
Mikor megszomjazik, elhordja az irhát!“
Gunyolták Róbertet a többi lovagok;
„Visszatér az megint, mondá, csak várjatok.“

Hát még alig pirkadt az égen a hajnal,
Száguld az oroszlán vissza nagy robajjal
Mutatja, mit hozott? Hát sáros lábakat:
Azokkal jelezte: hogy *forrásra* akadt.

Mindjárt nagy öröme kelt az egész tábor:
Viztől még nem támadt soha ilyen *mámor!*
A hogy forrást nyitott *Mózes* és *Szent László*:
Az oroszlán lett most ilyen nagy varázsló.

Szép hive patakhoz vezetés a serget.
Zöld volt ott a mező, hol a patak csergett:
Onnan a *Jordánig* már csak egy jó hajtás,
A hová elérni volt közös óhajtás.

Tele az a szent táj nagy emlékezettel,
Alább a nagy tóval, a *Genezárettel*,
A mely *Idvezítőnk* csodáitól híres:
Még ma is megható szent erővel bír ez.

Hajh, de ez a dicső, istenáldott róna,
De sok vitéznek lett örök takarója.
Kik a Krisztus sírját látni eljövének;
De mind csak a maga sírját tekinté meg.

Ott a dicsőséges *Tábor-hegy* tövében
Szaraczén szultánnal találkoztak szemben. —
Az is összegyűjté válogatott hadát:
A hegytetőrül a végét sem láthaták.

Hajnalhasadtától naplementig tartott: —
Háromszor is újra kezdték a harczt;
Új meg új sereget állítottak szemközt:
Feledték a sebet a nagy küzdelem közt. —

Törökök szultánja, hatalmas *Szaladin*
Kit ural az arab, török, mór, szaraczén:
Este felé maga pihent lovas haddal,
A keresztes tábor közepének nyargal.

Az eleven aczél fal se állhat ellent!
Kifáradt ló, ember, a nagy küzdelemben:
Bomlik a rend; oszlik a tábor két részre:
Három ellenség jut egy keresztvitézre.

Szétszórva magukra harcolnak a bátrak:
Nem győzni, a dicső meghalásért már csak!
Némelyik körül már holtakbul van rakva
Sáncz, kiket levágott rettentő haragja.

Róbert alól is kidült már paripája:
 Annyi lándzsa és nyil fúrt az oldalába;
 Paizsa szétrepedt, azt már földre dobta,
 Pánczélja, sisakja tört már darabokra.

Csak a kardja védi, azt fogja két kézre:
 Maga is már nehéz sebekkel tetézve;
 Mégis ki a kardja közelébe botol
 Annak a számára nyitva van a pokol.

De hát a pokol küld elléne egy sátánt!
 Itt jön vágztatva egy fekete ló hátán;
 Arcza is fekete: egy *szerecsen emir*;
 Fut előtte minden, vele senki se' bir.

Buzogányos dárdát hajigál öklével:
 Keresztül töri az a pánczélt hegyével,
 S mikor visszarántja lánczczal a kelevézt,
 Kiszakitja vele ellensége szivét:

„Hej szép feleségem; sohajt Róbert lovag
 Nem nevezlek többé lelkem angyalomnak!“
 Érzi, hogy vére foly, ereje hanyatlik,
 A karja oly nehéz, a lába elbotlik.

Im egyszerre szörnyü ordítás zendül meg:
 Néger *azopardok**) jobbra-balra dülnek:
 Holttestek halmán át egy oroszlán rohan
 Oda, hol a harcznak a legforrója van.

*) Meztelen fekete harczosok a török táborban.

Róbert ráismer a hű oroszlánjára,
Ki a nagy harcz alatt tőle távol jára;
De mikor meglátta a halálveszélyét,
Visszatért, otthagya a barlangja mélyét.

Egy szökés; s ott terem az emirnek hátán:
Hiába óriás az, hiába sátán!
Vas fogaival a nyakát átharapja:
Csinálja emberré, ha Luczifer apja!

No még azután egynehány azopardot
Helybehagy, pofonnal itten kettőt hármat:
Amott harapással agyonfojt néhányat;
Az egész csoportot szerteszélylyel hányja.

Aztán odaszökik kedves vitézéhez:
Az már földre esett, minden sebe vérez;
Karjánál megkapva, fölveti hátára,
És elnyargal vele messze a pusztára.

Ez a csoda látvány mindenkit megijeszt:
Még az ellenség is bámulva nézi ezt.
Senki sem gondol rá, hogy üzőbe vegyék;
Csak Isten csodája lehet ez, nem egyéb!

V.

A *Tábor-hegy* alatt volt egy rejtett barlang:
Körüle sivatag, tövistermő parlag;
Embernek, állatnak hozzájárulhatlan:
Nyílása lefelé mélyed, mint egy katlan.

Vizzel tölt medencze az üreg fenekén,
Mibe a tetőrül hull a nedv cseppenként:
Oly hideg, mint a jég, s mint kristály, oly
tisztá;
Ettől a félholt is életre tér vissza. —

Itt ébredt életre a hős Róbert lovag:
Sötét volt körülte, olyan volt, mint a vak:
Tagjai zsibbadtak; nem bírta emelni;
Tengernyi időnek kellett már eltelni!

Azt sem tudta, hol van? hogyan került ide?
Semmi sem tartá fenn, egyedül a hite.
Hogy Isten, a kiért magát föláldozta,
Pokol sötétjéből még világra hozza.

A sötétben maga körül keresgéle:
Megtalálta kardját, az ottan volt véle;
Azt a kardot még félholtan sem ejtë le
Öklébe szorítva az is eljött véle.

Hajh, kard volt ez eddig; de most már nem
fegyver!

Emelné, ha tudná, a keze remegve;
Csak a markolatját emeli ajkához,
Az a *kereszt* talán még szabadulást hoz.

„Angyalkám, szentecském, ott a messze földön!
Ha tudnád, hogy én most mi kínban vergődöm?
Imádkoznál értem Isten oltáránál:
Ámen — mondásoddal nekem jót kívánnál.

Itt fekszem egyedül, sűrű sötéttségben:
Nem láthatják kinom, kik laknak az égben.
Csaták halálából a ki megmaradtam;
Fekszem a föld alatt magamra hagyottan.”

„Nem vagy itt magadban!” felel rá egy szózat:
De olyan, a mitől háta is borsózhat!
Oroszlán-morgás az: Két szem, mint két csillag,
Kisértetes fénynyel a sötétben csillog.

Majd érzi a forró lehelletet arczán,
A mint feje fölé hajol le az arszlán;
Kinek örvendező nyihogása támad:
A mivel örömét mondja ki az állat.

„Te vagy oroszlánom? szól Róbert suttogva.
Mintha beszélne csendesén titokba:
Mintha két szerelmes suttogna egymással; —
Felel puszták vadja szelid mormogással:

„Én vagyok, én védlek, én őrzöm az élted :
Jó helyen vagy itten: álmodat ne féltsed!
Én hoztam tátongó sebed hegedésre:
Nincs szükséged másra, csupán üdülésre.“

Róbert az oroszlán nyakát átölelte:
Igy könnyebben esett a földről fölkelte;
Kivitette magát a szép verőfényre: —
Ah milyen boldogság nézhetni az égre!

A föld is szép annak, ki a sírból most kel:
Erdő, mező tele gyönyörűségekkel:
A fákon aranyló gyümölcs, a bokorban
Karcsu antilope delel egy csoportban.

Az oroszlán egyet gondol s eliramlik:
A csallitban futó vadak zaja hallik;
Nem soká tart néki! Könnyü a vadászat,
A hol maga előtt talál vadat, százat.

Kiszemeli a leggyöngébb kecskegidót.
(A betegnek kell ám hozni valami jót!)
Viszi kedveskedve drága betegének:
Ez fog erőt adni új egészségének.

Róbert lovag erre szomorún mosolygott:
Nem bir ő bevenni még most ilyen dolgot;
Szétnéz az oroszlán erdő bokor felett:
Mit hozzon hát néki? Meg van a felelet!

A föld is szép annak, ki a sírból most kel :
Erdő, mező tele gyönyörűségekkel.

(18 l.)

A szikláról alá egy *fügef*a hajla:
Érett gyümölcsökkel tele minden galylya.
Biz az ott lehetett, egész csoportostul,
Az oroszlán miatt, az bele nem kóstol!

Most fölrohant érte, kitépte tövestül;
Iszonyú körmével; hozta gyökerestül:
Oda vitte a fát s gyönyörködve nézte:
Vendégének hogy kel a „*szépasszony főzte?*“

Hát az oroszlánynő így gazdasszonykodik
Terebély *narancsfa* vala a második:
A harmadik étékfogás meg *datolya*:
Kedves betegét így eteti, ápolja.

Már erőre is kezd kapni a megsérült:
Kiépül lassankint nagy nehéz sebébül;
De a barlangjából még kijönni nem mer;
Próbálgatja kardját: „még nem vagyok
ember!“

Hát egyszer, a mint az oroszlán távol van,
Eléje egy másik nő oroszlán toppan;
Róbert azt hiszi, hogy ez az ő barátja,
De a hogy az rá néz, csalódását látja.

Ez fenevad, éhes, vérszopó kegyetlen!
Nagy veszedelmére jött ide véletlen;
Elgyöngült karjai a hőst meg nem védik:
Maga előtt látja élte kinos végét!

De egy kiáltásra még képes volt ajk; ;
 Az erdők visszhangja talán tovább adja?
 „Hű oroszlán segíts, ne hagyj elpusztúlnom!”
 — Rettentő ordítás felelt meg rá túlhan. —

Jön a hű oroszlán szörnyű ugrásokban;
 Recsegve válik szét a bokor s már ott van!
 Rárohan a másik oroszlán-nőstényre;
 Legázolja maga alá a fővényre.

S addig marczangolja, tépi és harapja,
 A míg megfojtottan elterülve hagyja:
 Szemei ragyognak dühös győzelmében;
 Két féltékeny asszony így harczol meg épen!

Két féltő asszony, ki „egy” lovagot szeret,
 És miatta élethalál harcznak ered:
 Az egyik, a kinek hűsége angyali:
 A másik meg, a ki felakarja falni. —

„Édes hű bajtársam, mond erre a lovag:
 Lásd mostan vesztetre majd elváltottalak;
 Ezután hogy többé el ne téveszszelek:
 Tegyük a nyakadra ismertető jelet.”

Hitvesétől volt egy himzett övszalagja:
 Most azt az oroszlán nyakára csavarja. —
 A nemes vad állat oly büszke lett ettől:
 Örömmordítása csaknem felleget tör. —

Rohan ordítózva erdőnek, pusztának;
De nem dicsekedni a maga fajának;
Elrohan a híres neves *Kármel* hegyig
S ott a zarándokok közé elegyedik.

Akadnak néhányan, a kik ráismérnek:
Látják nyakán *övét* elveszett vezérnek:
Erről megtudják, hogy *Róbert* lovag él még;
Pedig már rég el is temetettnek vélték.

Nyomában indulnak a hű oroszlánnak:
A rejtett barlangra ime rátalálnak;
A lovagot, kiben nincs jártányi erő,
Vállaikra veszik s akként hozzák elő.

Kármelhegyi zárda nem messze van onnan;
Derék kármeliták szent háza az ottan:
Biztos menedéke minden üldözöttnek;
Róbert lovag ott felépülhet közöttük. —

Itten sem marad el tőle oroszlánja:
Hogy nála lehessen, azt senki se bánja;
Virtusát csodálják: és úgy emlegetik,
Mint embernek való példát, sok évekig.

VI.

Megjöttek a gályák végre Velenczéből:
A keresztes hadak romját hogy vennék föl;
Róbert lovagnak is eljött az ideje;
Hogy az útját vissza hazájába vegye.

A hű oroszlánt is elvinné magával;
De a *velencei* hajós olyan gyáva!
Fél, hogy mind megeshi útközben a népet; —
Az ő hajójára oroszlán nem léphet.

Nem használ a szép szó, még a pénzsörgés
sem:

Minden kárba vész a gyáva rettegésen:
Nyúlshívű hajósok azzal fenyegetnek,
Hogy visszafordulnak s mindent itt felejtnek!

Búcsút kell hát venni a hű oroszlántól!
A dicső állatnak a szeme is lángol:
Mikor utoljára megöleli hőse;
Gondolja szívében: nem marad el ő se!

A mikor Róberttel elindul a gálya, —
A hullámozó tengert bámulja, vizsgálja;
Hosszú és vontatott ordítása végig
Gördül a hullámon. A hajón csak nézik!

Akkor egyszerre csak rohan a tengerbe,
S úszik, talpaival a hullámot verve:
Elakarja érni a távozó gályát!
Tusakodni hívja a tenger dagályát!

Bámul minden ember a ragaszkodáson;
De már szélben dagad a vitorlavászon;
Akarva sem lehet többé visszatérni: —
S a repülő hajót el nem tudja érni.

Az erős oroszlán az erős tengerrel
Küzd; de nem mondhatni: egyenlő fegyverrel.
A tenger erősebb. Ott vesz a hű állat:
A hab átesap rajta, *Lelke* volt: — elszállott.

* * *

VII.

Róbert, mikor hazaért a kastélyába
Szalagját hitvese nyakában találta!
Elbámult rebegve e csodatalányon:
„Te voltál, te magad az én oroszlánom!”

Vége.

